

A SZEMKÖTŐ

A korrektor félbeszakította a játékot. Egymásratolta és a kihúzható asztalra dobta a kártyákat, lassan megtörölte a szemét, majd felemelte arcát és kipillantott a vonat ablakán a sötétségbe. — Ez még csak Wandsbek volt — mondta két társa közül az egyik, mire a korrektor ismét felvette a kártyákat, hüvelykujjával legyezővé nyomta szét őket és szólanul hívott. Két vesztett ütés után ismét egymásratolta a lapokat, és halk csattanással letette őket az ablak elé. — Egyetlen könyvben sincs benne — mondta —, mindenütt kerestem. — Te hívsz — szólta társai közül az egyik, egy fémkeretes szemüvegű, idős férfi. — Egyszerűen nem lehetett megtalálni — mondta a korrektor. — Ne kezd elölről — felelt rá a fémkeretes szemüvegű —, épp most felejtettem el. — Játsszunk, vagy nem játszunk? — kérdezte a vöröshajú.

Tovább játszottak. Szólanul játszottak, mint minden este, amikor az utolsó helyi érdekűn elhagyták Hamburgot: fáradtság töltötte be őket és a kívánság, hogy ne kelljen egyedül lenniük hazafelé az úton. Húsz, sőt talán már harminc éve játsszák így haza magukat, nem egykedvűen, de nem is izgatottan, a pendlizzők türelmes közösségének három tagja, akik tulajdonképp kényszerűségből találtak egymásra, és most valamiféle ösztönös megegyezés alapján újból és újból találkoznak, mindig az utolsó előtti szakaszban, amelyet kimért üdvözléssel foglalnak el és hagynak el ismét.

Hangtalanul játszottak, egyiknek sem volt fontos, hogy akár csak egyetlen szót is vesztegessen a forgandó szerencsére, de egy idő múlva a korrektor ismét félbeszakította a játékot. — Mégiscsak a végére kéne járni — mondta —, mégiscsak ki kéne nyomozni, hogyan írják Tekhilát.

— Én osztok — mondta a vöröshajú.

— Miért kéne tudnod? — kérdezte a fémkeretes szemüvegű.

— Van, aminek a végére kell járni — mondta a korrektor.

— Miért?

— Nem volna szabad mindent hagyni, ahogy van.

— Emelj — mondta a vöröshajú és osztott.

— Holnap megjelenik — mondta a korrektor. — Négyszer nevezik meg Tekhilát a történetben, és mind a négyszer másképp van leírva.

— Ezt már mondtad — szólta a vöröshajú.

— Falu az? — kérdezte a fémkeretes szemüvegű, miközben elrendezte a kártyáit.

— Falu egy elbeszélésben — mondta a korrektor.

— Kinek van húsznál többje? — kérdezte a vöröshajú.

Kártyájukba néztek, nem tudtak húsznál többet felfedezni, és a vöröshajú nyerte a játékot. Az eső a fülke ablakának csapódott. A vonat lassított, majd lefékezett egy üres, rosszul megvilágított állomáson; ajtók csapódtak, majd sietős léptek hallatszottak a kőlapokon. Amikor a vonat újból megindult, a korrektoron volt az osztás sora, és a fémkeretes szemüvegű megkérdezte:

— Miért éppen Tekhilának hívják?

— Nem tudom — mondta a korrektor, és felemelte szürke, borotvátlan arcát.

— Ismered Tekhilát?

- Nem.
- Vágyódsz oda?
- Nem.
- Hát akkor?

— Vakok — mondta a korrektor —, Tekhilában mindenki vak: vakon születnek, vakon nőnek fel, vakon házasodnak, és vakon halnak meg. Régi arab szembetegségben szenvednek.

- Marokkóban játszódik a történet? — kérdezte a fémkeretes szemüvegű.
- Nem — mondta a korrektor —, nem tudom.

Figyelmetlenül az asztallapon hagyta a kártyáit, és megtörölte a szemét, miközben a többiek a lapjukba néztek, majd egyszerre egymásratolták a kártyákat, lemondóan, rendreutasítóan. — Rájött a bolondóra — mondta a vöröshajú.

— A szemkötő a címe — mondta a korrektor. — Minek? — A történetnek, a tekhilai történetnek, Egy régi, bőrből való szemkötőről szól, amelyet a polgármester őriz. — Kinek a számára? — kérdezte a fémkeretes szemüvegű, és ő is az asztallapra tette a kártyáit. — Nem tudom — mondta a korrektor —, talán valamennyi tekhilai lakos számára. Tekhila kis síksági falu, alig van ott árnyék, agyagosvízű, zavaros folyó partján terül el, és az emberek, Tekhila vak lakosai a földjuket művelik. — Így kezdődik a történet? — kérdezte a fémkeretes szemüvegű. — Nem — mondta a korrektor —, a történet másképp kezdődik. A polgármester házában kezdődik. A polgármester egy bőrből való szemkötőt akaszt le a fogasról. A bőr sötét, foltozott és poros, és a polgármester tisztára dörzsöli a nadrágján. Kifényesíti az ujjahegyével, majd elhagyja a házat. Háza előtt egy kosárfonó ül munkája mellett. A polgármester elétartja a kötőt, a kosárfonó megtapogatja a hűvös bőrt, ijedten felugrik, és követi a polgármestert; együtt haladnak át a téren és a göcsörtös utcán egészen a földekig, és ha valakivel találkoznak, megállnak, a polgármester némán az új ember elé tartja a bőrből való szemkötőt, mindnyájan megrémülnek.

— És mindnyájan követik — mondta a vöröshajú. — Úgy van, mindenki, aki megérintette a szemkötőt, megrémül és követi a polgármestert — mondta a korrektor. — Félbeszakítják munkájukat vagy semmittevésüket. Semmit sem kérdeznek. Egyszerűen követik, és a polgármester sem szól egy szót sem, miközben Tekhila férfiaiit összegyűjti, és elkötelezi oly módon, hogy eléjük tartja a szemkötőt, végül felsorakozik mögötte a falu összes férfilakosa.

— Így kezdődik az elbeszélés? — kérdezte a fémkeretes szemüvegű. — Körülbelül — mondta a korrektor —, holnap benne lesz a lapunkban. Holnap elolvashatod. Négyyszer nevezik meg Tekhilát, és mind a négyyszer másképp van leírva. — Hát az a fickó a szemkötővel? — kérdezte a vöröshajú.

- Melyik?
- A polgármester és a többiek, mögötte: hova vonulnak?
- Az iskolához — mondta a korrektor.

— Dél van, azt hiszem, dél, és hallgatagon az iskolához vonulnak, és körülállják az épületet. Kézenfogják egymást, és kört formálnak. Fülelve állnak, és itt-ott kipróbálják, hogy elég szilárd-e a gyűrű. Az a mód, ahogyan készenlétben állnak, ahogyan némán megértik egymást, az a gyorsaság, amellyel körülállják az iskola épületét — mind arra vall, hogy nem először játszódik le ez. Nyugodtan állnak a napon, aztán a polgármester kiválik a gyűrűből, és az épülethez megy. Kopogtat. A vak tekhilai tanító ajtót nyit, és a polgármester megérinteti vele a bőrből való szemkötőt. A tanító betessékeli őt a házba. Tudja, hogy a

házat körülállták. Megkérdi, hogy „kicsoda”, és a polgármester ezt feleli: „A fiad.” A tanító azt mondja, hogy „ezt magatok sem gondoljátok komolyan”, mire a polgármester: „Bizonyítékaink vannak.” Halkan beszélgetnek a tornácán, meg akarják győzni, vagy lóvá akarják tenni egymást. A polgármester beszélni akar a tanító fiával. A tanító szakadatlanul jót akar állni a fiáért.

— Miféle rossz fát tett a tűzre az a fiú? — kérdezte a fémkeretes szemüvegű.

— Ingyen sem kéne nekem ez a fészek — mondta a vöröshajú.

— Míg azok ketten beszélgetnek — mondta a korrektor —, hirtelen megjelenik a fiú, nem, már ott van, fent áll és hallgatja a férfiakat, és egyszerre csak így szól az apjának: „Bizony igaz. Te nem tudod, de megtörtént: a múltkori baleset óta, amikor a csónakunk felborult és a szikláknak sodródtunk — azóta látok.”

— Így van ez az elbeszélésben is? — kérdezte a fémkeretes szemüvegű.

— Nem — mondta a korrektor —, de hasonlóan, vagy talán mégis így. A két férfi megparancsolja a fiúnak, hogy jöjjön le, a fiú habozik: fent áll a lépcsőn, és mivel úgy látszik, tudja, mi vár rá, azt mondja a polgármesternek: „Igen, nyolc hete látok, tudjátok meg, és nyolc hete ismerem Tekhilát.” Felszólítja őket, hogy jöjjenek fel hozzá. Gúnyosan csalogatja a két férfit, hogy fogják meg. Az apa csöndben tanakodik a polgármesterrel, aztán mindketten megindulnak felfelé, de a fiú könnyűszerrel elmenekül előlük, és menekülés közben egy javaslatot tesz nekik.

— Miféle javaslatot? — kérdezte a vöröshajú.

— Holnap elolvashatjátok — mondta a korrektor. — A fiú meg akarja mutatni nekik Tekhila lehetőségeit, segíteni akar nekik, hogy még jobban kiaknázhassák. Miközben hátrál előlük, elmeséli, amit nyolc hét alatt felfedezett.

— És ez nem érdekli őket — mondta a vöröshajú.

— Nem értik — mondta a korrektor.

— Ez nyilvánvaló — mondta a vöröshajú, hüvelykujjával a kártyákat patogtatva.

— Mindenesetre terelik felfelé a fiút — mondta a korrektor —, ez ráérősen menekül előlük, ők pedig hallgatagon és szorosan egymás mellett haladva követik; terelik vagy hajtják maguk előtt, a fiú kinyitja a padlásablakot, nem, ez valószínűtlen: kinyit egy ablakot, kimászik, nyújtott testtel függ ott, majd lepottyan. A többiek hallják az esést, a puffanást, úgy látszik, vártak is rá. Nagyon erősen szorítják egymás kezét. Közelebb húzódnak egymáshoz. Hogy állnak ott! Fülelő arccal, meggömbülve, egyik lábukat kitámasztva, mintha rohamot kellene felfogniuk: úgy állnak ott, míg a fiú bokáját fájlalva feltápáskodik. Észreveszi a gyűrűt, mely körülfogja őt és a házat. Körbepillant a fülelő arcokon, kutat az emlékezetében: hogy hívják ezt, az kicsoda, hol a leggyengébb pont. Aztán összekuporodik, nekifut, hallják, ahogy közeledik, és önkéntlenül még szorosabban fogják egymást. Nekiveti magát a gyűrűnek. A gyűrű enged, felfogja és körülkarolja: beszorul, mint hal a varsába. Szorosan tartják, közrefogják és várnak, míg a polgármester visszaérkezik.

— A bőrből való szemkötővel — mondta a fémkeretes szemüvegű.

— A szemkötővel — mondta a korrektor. — De még nem teszik rá. Átvezetik, vagy áthurcolják a falun, Tekhilán. Nem tétováznak. Tudják, mi fog történni. Minden ismétlődésnek tetszik. Mindenesetre kiviszik őt a régi vízmerítóműhöz, oda, ahol a földek kezdődnek.

— Itt tanácskoznak — mondta a vöröshajú.

— Nem — mondta a korrektor —, nem tanácskoznak. Az elbeszélésben

egyáltalán nem tanácskoznak. Csak az egyik embernek szól oda a polgármester. Olyan ember ez, akiről rögtön tudod, hogy idevágó tapasztalatai vannak. A nevét nem ejtik ki. Ennek az embernek sodrott zsinog van a zsebében. A mérítőkerek rúdjához kötözi a fiút; aztán ráerősíti a bőrből való szemkötőt, és míg ezt teszi, észreveszed, hogy övele magával is ezt csinálták hosszú idővel ezelőtt.

— Egyedül áll a fiú a rúdnál? — kérdezte a fémkeretes szemüvegű.

— Van egy öszvér is ott — mondta a korrektor —, a rúd másik végéhez egy öszvért kötöztek. Tekhila férfiai várnak, míg mindez végbemegy. Az öszvér megindul, a fiú megy vele, körbe-körbe.

— Meddig — kérdezte a vöröshajú —, meddig viseli a szemkötőt?

— Amíg szükséges — mondta a korrektor.

— Tekhilában, úgy látszik, csinálniuk kell ezt — mondta a fémkeretes szemüvegű.

— Igen — mondta a korrektor —, úgy látszik, kell nekik.

— El fogom olvasni.

— Négyszer nevezik meg Tekhilát, és minden alkalommal másképp van leírva.

— Ez hasonlít arra a fészekre.

— Igen, hasonlít rá; mindenütt kutattam utána, és semmit sem találtam.

— Az égvilágon semmit? — kérdezte a fémkeretes szemüvegű.

— No nem — mondta a korrektor —, néhány hasonló csengésű név azért akad.

A vöröshajú zsebrerakta a kártyákat, kipillantott a kocs ablakán, és kivette aktatáskáját a csomaghálóból. — Már nem érdemes újra osztani — mondta.

— Nem — mondta a korrektor —, már nem érdemes.

EÖRSI ISTVÁN fordítása

Anton Lehmden (NSZK): Női fej